

Oponentský posudek na disertační práci

Marcyly Starcové: Zásobování a obchod s potravinami v Praze v meziválečném období, UK FF, ÚHSD 2012, 281 s. včetně příloh.

Předložená disertační práce Mgr. Starcové by se v souladu se svým názvem měla věnovat vývoji zásobování a obchodu s potravinami v meziválečném období. Téma samo o sobě je atraktivním tématem hospodářských a sociálních dějin, které dosud stojí na okraji zájmů historiografie. Autorka však v jeho zpracování příliš nepokročila. Titul práce totiž bohužel neodpovídá jejímu obsahu, resp. odpovídá pouze zčásti. Tato skutečnost není v úvodu dostatečně reflektována a vysvětlena. Zkoumání dějin obchodu a zvláště maloobchodu představuje velmi náročné téma, jak po stránce metodologické, tak i heuristické. Badatel se obvykle potýká s nedostatkem relevantních pramenů a často má tendenci odklánět se od tématu k otázkám lépe zpracovatelným. Stejným směrem postupovala i autorka. Čtenář by tak marně hledal odpovědi na otázky skutečného fungování a proměn zásobování Prahy, odkud přicházela většina produktů (snad jen s výjimkou ovoce a zeleniny), jaké formy obchodu byly preferovány i s ohledem na sociální původ zákazníka, jak se vyvíjely ceny potravin, jakou úlohu sehrávalo samozásobitelství, apod.

Základním nedostatkem práce je nejasná koncepce a příliš obecné formulování cílů práce s. 8-9. Mám obavu, že o koncepci, cílech a přínosu nemá autorka vůbec jasno. Dalším podstatným problémem je nevyváženost jednotlivých kapitol práce a nepřehledná tematizace dílčích celků. První kapitola mapuje proměny v zásobování Prahy a obchodu s potravinami ve sledovaném období. Představuje vývoj na počátku 20. století a popisuje dobu 20. let 20. století a spíše ještě jejich první polovinu. Do 30. let však tato kapitola přesahuje jen dílčím způsobem. Doba 30. let se od předchozího období dosti výrazně odlišovala, proto by si zasloužila hlubší propracování, zhodnocení trendů, dopadů hospodářské krize apod. S autorčinými závěry v souvislosti s proměnami Prahy po první světové válce můžeme souhlasit, správně dokládá, že k velkým změnám záhy po vzniku republiky nedocházelo a bylo navazováno na předválečný vývoj a nové trendy jsou spojeny až s nástupem druhé třetiny 20. let. V této souvislosti je však nedostatečně reflektována národnostní dimenze obchodníků a její vliv v poválečné společnosti. Velkou pozornost, možná až přílišnou ve srovnání s dalšími oblastmi, autorka věnovala ústředním jatkám a trhům. Ačkoli tuto skutečnost avizovala v úvodu, není možné problematiku zásobování takto omezit. Tento fakt je dán hlavně skutečností, že k těmto tématům je k dispozici dostatek literatury. Autorka přistupuje k dosti podrobnému rozboru fungování jatek, který však do tématu nezapadá, a jen

pouhým konstatováním zemí původu vyřeší otázku odkud byla zvířata dovážena. Více se také nevěnuje další distribuci masa z jatek, např. významu velkoobchodního článku. Právě oblast velkoobchodu stojí téměř mimo zájem autorky. Zvláště ve vztahu ke koloniálnímu zboží by si fungování velkoobchodu zasloužilo více pozornosti.

Druhá kapitola hledá souvislosti s proměnami každodenního života Pražanů a formováním podnikatelských strategií. Kapitola jasně dokládá, že původní záměr autorky byl právě v postižení každodennosti (s. 8) s ohledem na zajištění potravin. Autorka zde plně ukázala svůj zájem, který se dotýká strategií obchodu, reklamy, postižení mentalit nakupujících i prodávajících, apod. Tento zájem také dokládá použitá literatura. Kapitola je z velké části postavena na pramenech osobní povahy. Jedním ze základních zdrojů jsou memoáry, které jsou pro postižení proměn mentalit nezastupitelné. Právě proměny a modernizace malých obchodníků představují přínos práce. Většího využití by si však zaslouhoval dobový tisk, se kterým je pracováno velmi málo, ačkoli sledované proměny reflektoval a na rozdíl od memoárů nevykazuje časový odstup. Autorka opět téměř nepřekročí rámeček daný 20. lety 20. století. Dopad velké hospodářské krize na mentality kupujících a obchodníků tu není předmětem autorčina zájmu.

Poslední třetí kapitola je zaměřena na vytváření elit na příkladu pražských uzenářů. Formování elit autorka sleduje na příkladu tří vinohradských uzenářů Emanuela Macešky, Eduarda Hulaty a Josefa Beránka. Odhlédneme-li od diskutabilního zařazení této kapitoly do celé koncepce práce, musíme s autorkou plně souhlasit s předloženou tezí vývoje českých podnikatelských elit, která je platná i pro další obory. Obvykle představují tzv. selfmademany, kteří se ve svém oboru vypracují vlastní pílí. Tato kapitola představuje zajímavý exkurs do formování oborových hospodářských elit.

Z textu práce je patrné autorčino zdravé zánícení pro zpracovávané téma. V mnoha částech práce autorka utíká spíše k vyprávění a prameny ustupují poněkud do pozadí. Kladem práce je využití pamětí jako pramene. V širším kontextu se tak jedná o práci, která více otevírá zpracovávané téma, než by poskytla odpovědi. Nastínila však některé možné směry dalšího postupu. Na autorčinu obranu je potřebné uvést, že téma práce bylo velmi náročné nejen po stránce metodologické, ale i po stránce časové. Nezbytným předpokladem bylo systematické studium dobového tisku, stejně jako hluboký archivní výzkum, který autorka též poněkud podcenila. Autorka si je na mnoha místech nedokonalostí své práce plně vědoma, když odkazuje na potřebu dalšího výzkumu tématu. Je zřejmé, že autorka směřovala svůj zájem více k dějinám každodennosti, než ke zhodnocení hospodářských souvislostí zpracovávaného tématu.

Autorka by si měla také dávat větší pozor na formální stránku práce. Na s. 18 odkazuje na kapitolu o trzích (s. 6), na této straně je však úvod a autorka má na mysli pravděpodobně s. 12. Podobných nepřesností je v práci více např. s. 123, 205. S bohatou obrazovou přílohou práce s. 240-281 autorka v textu nepracuje. Nevyužila tak dokumentační funkci fotografií.

Ačkoli předložená disertační práce Mgr. Marcely Starcové vykazuje velmi mnoho nedostatků, přesto se domnívám, že představuje důležitý přínos pro zkoumání dějin každodennosti první poloviny 20. století. Práci proto mohu, ačkoli s nemalými výhradami, doporučit k obhajobě před komisí.

Praha, 20. května 2012

Doc. Ph.D.

Kateřina
Vysoká